

Το αφιέρωμα του περιοδικού με θέμα «**Ιστορία και παιδικό και νεανικό βιβλίο**» μέσα από τα κείμενα που συμπεριλαμβάνονται σ' αυτό, εξετάζει την Ιστορία στο παιδικό και εφηβικό λογοτεχνικό βιβλίο, ελληνικό και ξένο, δίνοντας έμφαση στη νεότερη εκδοτική παραγωγή χωρίς να περιορίζεται στο ιστορικό μυθιστόρημα που μαζί με την μυθιστορηματική ιστορική βιογραφία κυριαρχούσαν για ένα περίπου αιώνα, από τα μέσα του 19ου αι. ως τα μέσα του 20ού αι.

Στη λογοτεχνία για παιδιά και για νέους έχουμε πληθώρα ιστορικών παιδικών και εφηβικών μυθιστορημάτων που είναι γραμμένα από καταξιωμένους συγγραφείς από τις αρχές του 20ού αι. τα οποία καλύπτουν γεγονότα και καταστάσεις από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας. Έχουμε όμως και πολλά παιδικά βιβλία, ακόμη και εικονογραφημένα ή και βιβλία γνώσεων που μεταπλάθουν λογοτεχνικά ιστορικά γεγονότα, περιόδους ή πρόσωπα. Η εξέλιξη στο χώρο της ιστοριογραφίας με τη μετάβαση από την εθνικιστική στην ανθρωπιστική και την ιδεολογική σκοπιά και ακόμη η μετανεωτερική θεώρηση της ιστορίας ως λογοτεχνικού τεχνουργήματος (Hayden White) και η ανάδειξη της μικροϊστορίας δίνουν στους συγγραφείς τη δυνατότητα, μετά τη μεταπολίτευση, να εμπλουτίσουν τον τύπο του ιστορικού μυθιστορήματος με λογοτεχνικά κείμενα ιστορικού θέματος μέσα από τη μαρτυρία και την αυτοβιογραφία. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν πολλά νεότερα μυθιστορήματα ή εκτενή ιστορικά αφηγήματα, ελληνικά και ξένα. Η μελέτη της Αγγελικής Γιαννικοπούλου εξετάζει το εικονογραφημένο ιστορικό βιβλίο με αναφορά σε πολλά ελληνικά και ξένα κείμενα τα οποία αναφέρονται τόσο στην αρχαιότητα όσο και στην νεότερη ιστορική περίοδο. Ακόμη, θίγονται θέματα που μέχρι τώρα θεωρούνταν ασύμβατα με την πολύ μικρή ηλικία των παιδιών στα οποία απευθύνονται, όπως είναι το ολοκαύτωμα ή η ρίψη της ατομικής βόμβας. Ιδιαίτερος λόγος γίνεται για την εικονογράφηση η συμβολή της οποίας αποδεικνύεται καθοριστική για την ανάγνωση της Ιστορίας στα βιβλία αυτά. Με ιστορικές αφηγήσεις ή και μυθιστορηματικές βιογραφίες που απευθύνονται σε μικρά παιδιά ασχολείται και η Μένη Κανατσούλη, μελετώντας και συγκρίνοντας βιβλία που ως θέμα τους έχουν τον Μέγα Αλέξανδρο. Στα βιβλία αυτά η ιστορία εξετάζεται από την οπτική του παρόντος, ενώ σύμφωνα και με τις μετανεωτερικές ιστοριογραφικές αντιλήψεις δεν γίνεται λόγος για μία ιστορική αλήθεια αλλά για πολλές.

Για το μυθιστόρημα της βιωμένης ιστορικής πραγματικότητας, το μυθιστόρημα μαρτυρίας, το ημερολόγιο και τη στροφή του ιστορικού μυθιστορήματος σε πιο πρόσφατα ιστορικά γεγονότα μετά τη μεταπολίτευση κάνει λόγο η Άντα Κατσίκη –Γκίβαλου. Στη νεότερη λογοτεχνική αφήγηση η στροφή στη μαρτυρία, στην αυτο/βιογραφία και στη μικροϊστορία, αναδιατάσσει και αναμορφώνει τον κόσμο της Ιστορίας στο νεότερο και σύγχρονο παιδικό και εφηβικό μυθιστόρημα, αναδεικνύοντας την ιστορία στην καθημερινότητα των απλών ανθρώπων.

Τους τρόπους αφήγησης του Β' Παγκόσμιου Πολέμου σε ξένα εφηβικά μυθιστορήματα των Γκύντερ Γκρας, Μπουαλέμ Σανσάλ, Αλαίν Μπλουτιέρ κυρίως όμως του E.E.Schmitt μελετά η Αλεξάνδρα Ζερβού που αποκαλύπτει ότι η διαχείριση της Ιστορίας εξαρτάται από την επικαιρότητα. Τα προβλήματα της σύγχρονης ζωής συσχετίζονται με τα γεγονότα του Πολέμου και φαίνεται να απορρέουν από το ομιχλώδες ιστορικό παρελθόν. Η επικαιροποίηση της Ιστορίας στο παιδικό βιβλίο προκαλεί και την αντίστοιχη παιδαγωγική λογοκρισία.

Στο αφιέρωμα αυτό γίνεται, ακόμη, ιδιαίτερος λόγος για συγκεκριμένους λογοτέχνες που διακρίνονται για το χειρισμό των ιστορικών θεμάτων στη μυθοπλασία τους. Η Έλενα Χ. Στανιού και η Τασούλα Τσιλιμένη εξετάζουν τα δύο αντιπροσωπευτικά ιστορικά μυθιστορήματα της Λότης Πέτροβιτς –Ανδρουτσπούλου, τον Μικρό αδελφό και την Προφητεία του κόκκινου κρασιού, τα οποία αποτελούν την αρχή και το τέλος του ιστορικού μυθιστορηματικού κύκλου της συγγραφέως. Πέρα από το βασικό θέμα, τις απασχολούν ιδιαίτερα αφηγηματολογικά στοιχεία και τα διακείμενα.

Η μελέτη της Ιστορίας στη λογοτεχνία για παιδιά και για νέους συμπληρώνεται με τη μελέτη της Ελπίνης Νικολουδάκη-Σουρή για το μυθιστόρημα του Νίκου Καζαντζάκη: Στα Παλάτια της Κνωσού (1981). Οι όψεις του μινωικού πολιτισμού και οι παραλλαγές των μύθων του, καθώς και το ιστορικό περιεχόμενο του μύθου του Θησέα απασχολούν τη συγγραφέα ενώ τα πολιτειακά συστήματα και η διαμόρφωση του ηγέτη αναδεικνύουν θέματα πολιτικής συνυφασμένα με το μύθο και καθιστούν το μυθιστόρημα αυτό πέραν όλων των άλλων και μυθιστόρημα κατάλληλο για τη μελέτη και διδασκαλία των πολιτειακών θεσμών στο σχολείο.

Εκτός από τα έξι παραπάνω κείμενα, στο παρόν τεύχος

φιλοξενείται και το άρθρο των Κωνσταντίνου Δ. Μαλαφάντη και της Ευαγγελίας Μουλά με θέμα : «Ιστορικές εγγραφές, ηγεμονικός λόγος και σύγχρονοι πολιτισμικοί μύθοι σε εικονογραφημένες διασκευές του μύθου του Ηρακλή».

Άντα Κατσίκη- Γκίβαλου,
Ομότιμη Καθηγήτρια του ΕΚΠΑ